

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçesine ek ve olağanüstü ödenek verilmesi hakkında kanun lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/489)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2484, 6/3445

16 . XII . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün 1952 yılı bütçelerine ek ve olağanüstü ödenek verilmesi hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 27 . XI . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçe ve ilâkleriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Tasarının gerekçesi

Madde 1 :

B. M. Lira

211 20 150 000

1952 Mali yılında trafik faaliyetinin artması neticesinde Eylül 1952 ayı sonu itibariyle gelir tahminlerine nazaran hâsıl olan gelir artışında faal personelin gece-gündüz çalışmalarının büyük tesiri olmuştur. Bu neticeyi sağliyanların mesailerini değerlendirmek hizmetlerinde daha faydalı olmalarını sağlayacaktır. 1952 yılı Bütçesine konulmuş olan 413 750 liralık ödenek bu maksada yeter görülemediğinden, 1952 Mali yılı Bütçe Kanununun 11 nci maddesinde zikrolunan personel için yeniden 150 000 liralık ek ödenek istenmesine zaruret hâsıl olmuştur.

301 50 318 000

Bu maddeden 1952 yılı ilk dört ayında 400 020 liralık ödeme yapılmıştır. Geriye kalan ödenek sene sonuna kadar olan ihtiyacı karşılayamayacağı cihetle maddeye 318 000 liralık ek ödeneğe ihtiyaç hâsıl olmuştur.

421 11 5 022 652

1952 yılında (10.359.670.000) ham ton kilometre olarak tesbit edilen faaliyet altı ayda tahakkuk eden fiilî neticeye göre (12.259.670.000) ham ton kilometre olabilecektir.

Aradaki fark $12.259.670.000 - 10.359.670.000 = 1.900.000.000$ ham ton kilometredir. Bin ham ton kilometre için 68,3 kilogram kömür sarfedildiğine göre, $1.900.000.000$ ham ton kilometre için $\times 68,3 = 129.770$ ton kömüre ihtiyaç vardır.

B. M. Lira

- Bir ton kömürün maliyet fiyatı, 37,47 lira olduğuna göre kömür için $129.770 \times 37,47 = 4.862.482$ liraya ihtiyaç hâsıl olmuştur. Yuvarlak olarak 4.863.000 lira istenilmiştir.
- Lokomotiflerde istihlâk olunan linyit kömürleri için de 159.652 liraya ihtiyaç görüldüğünden bu suretle maddeye $4.863.000 + 159.652 = 5.022.652$ lira ek ödenek teklif edilmiştir.
- 421 13 108 340 Trafikte müşahede edilen yükselme manevra lokomotiflerine de tesir etmiştir. Artış nispeti % 4 tür.
Ereğli kömüründe :
1952 senesinde manevra giderlerinde Ereğli kömürü ihtiyacı 49.899 ton olarak teklif edilmişti. Trafik artması sebebiyle hâsıl olan % 4 artışın bu miktara ilâvesi zaruri görülmektedir.
49.899 ton kömürün % 4ü (4 ton ilâvesiyle) 2.000 tondur.
Bir ton Ereğli kömürünün fiyatı 37,47 olduğuna göre $2.000 \times 37,47 = 74.940$ liralık ek ödeneğe ihtiyaç hâsıl olmuştur.
Manevra lokomotiflerinde istihlâk olunan linyit kömürleri için de 33.400 liraya ihtiyaç görüldüğünden bu suretle maddeye $74.940 + 33.400 = 108.340$ liralık ek ödenek teklif edilmiştir.
- 421 14 961 008 1952 Bütçesinde bu madde için 3.933.848 lira ödenek konulmuştur. 1952 tahminlerine nazaran Trafik faaliyeti % 12 nispetinde artmış bulunduğuna göre, ödeneğin % 12 si nispetinde 472.062 lira bu maddenin malzeme bedeli tutarı, 2.229.000 liradır.
Malzeme fiyatlarındaki % 12,5 artış dolayısıyla 278.000, motörlü vagonlar için sipariş edilip gelen yedek malzeme bedeli 210.946 lira ki, ceman 961.008 liralık ödenek teklif edilmiştir.
- 421 27 1 800 000 1952 yılı Bütçesine bu madde ihtiyacı olarak 18.607.008 liralık ödenek konulmuştur.
Trafik faaliyetinin % 12 nispetinde artmış bulunması sebebiyle lokomotif ve vagon tamiratının da aynı nispette artması sebebiyle bu ihtiyacı karşılamak için 1952 yılı Bütçesine konulan yukarıda miktarı yazılı ödeneğin % 10 nu olan 1.800.000 liralık ek ödenek teklif edilmiştir.
- 421 28 40 000 Eylül 1952 ayı itibariyle limanlardaki yükleme, boşaltma faaliyetlerinin 1951 yılı Eylül ayı sonuna göre 1/5 nispetinde artması sebebiyle deniz vasıtalarının fazla çalışmalarını icabettirmiş ve bu sebeple bu vasıtaların o nispeti tamir masrafı da artmış bulunmaktadır.
Mersin limanında 1952 Eylül ayında vuku bulan fırtınadan deniz vasıtaları da hayli zarar görmüştür. Bunların tamirine de zaruret hâsıl olmuştur. Bu ihtiyaçların 1952 yılı Bütçesine konulan 179.555 lira ile karşılanması mümkün olamayacağından bizzarure bu madde için 40.000 lira ek ödenek teklif edilmiştir.
- 419 10 5 000 Hat güzergâhı haricinde idareyi ilgilendiren dâvalar dolayısıyla 1952 yılı Bütçesinde kabul edilen 5.000 liralık ödenek ihtiyaca kâfi gelmemesi sebebiyle ayrıca 5.000 liralık ek ödenek teklifine zaruret hâsıl olmuştur.
- 419 20 10.000 Bu madde için 1952 Bütçesine konulan ödenek bitmiş olduğundan, açılan dâvalar dolayısıyla yapılacak ödemeleri karşılamak üzere 10.000 liralık ek ödenek teklifine zaruret hâsıl olmuştur.

B.	M.	Lira		
782	12 500 000	18 aded manevra lokomotifi beheri 258 000 liradan		
		$258\ 000 \times 18$ (6 000 lira ilâvesiyle) =		4 650 000
		500 aded yük vagonu beheri 12 000 liradan, $12\ 000 \times 500 =$		6 000 000
		350 aded pompalı vagonet beheri tahminen 1 000 liradan		350 000
		Mersin ve İskenderun limanlarının vasıtaları ve teçhizatı, ambar ve liman sahalarının betonlanması ve İskenderun santral binası için		1 500 000
			Toplam	12 500 000

Madde 2 : Nakliyatın arzettiği inkişaf dolayısıyla elde mevcut vagonların ihtiyaca kâfi gelmesi ve girişilen mubayaa teşebbüslerinin de neticelenmemesi zamana muhtaç olduğundan günün ihtiyaçlarını âcilen karşılamak maksadı ile yabancı memleketlerden muharrrik ve müteharrrik vasıtaların kiralanmasına zaruret hâsıl olmuştur.

1952 yılı Bütçesinin tanzim ve tasdıkı zamanında mutasavver olmıyan bu gider için 453 ncü bölümde 60 ncı (muharrrik ve müteharrrik edevatın kira bedelleri) maddesinin ihdası ile bu maddeye 400 000 liralık olağanüstü ödenek teklifine zaruret hâsıl olmuştur.

Madde 3 : 1952 işletme gelir tahmini 194 300 000 lira olup 1951 senesinin 1 ncı altı aylık gelirinin ikinci altı aylık gelirin olan nispetine nazaran 1952 ilk altı aylık tahmini 87 000 000 lira civarında olması icabederken bu miktar 111 000 000 lirayı bulmuştur ki, bu suretle; ilk altı aylık tahakkuklar 24 000 000 lira bir fazlalık arz etmektedir. Nakliyatın gösterdiği inkişaf dolayısıyla bu artışın sene sonuna kadar en az 31 500 000 lirayı bulacağı mülâhaza edilmektedir. Bunun 1952 Bütçesinde masraf kısmına nazaran açık görülen 9 650 348 liranın tenzilinden sonra geriye kalan fazla gelire istenilen ek ve olağanüstü ödenek karşılanabilecektir.

Madde 4 ve 5 : Kanunun yürürlüğe gireceği tarihle kanun hükümlerini yürütecek bakanları göstermektedir.

— 4 —

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/489
Karar No. 29

14 . I . 1953

Yüksek Riyasete

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellere münzam ve fevkalâde tahsisat verilmesi hakkında Ulaştırma Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 16 . 12 . 1952 tarihli ve 6/3445 sayılı tezkeresiyle sunulan kanun lâyihası komisyonumuza havale olunmakla Ulaştırma Vekili, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürü ile Maliye Vekâleti Bütçe ve Mali Kontrol Umum Müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası; 1952 yılında artan trafiğin neticesi olarak tahassul eden varidat fazlasıyla karşılanmak üzere Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1952 yılı Bütçesinin (A/1) işaretli cetvelin muhtelif fasıllarına (8 426 000) lira ve (A/2) işaretli cetvelin 782 nci (5073 sayılı Kanun dışında yalacak servet artışları) faslına da (12 500 000) lira münzam ve (A/1) işaretli cetvelin 453 ncü faslında (Muharrir ve müteharrir edevatın kira bedelleri) adıyla yeniden açılacak 50 nci maddeye (400 000) lira fevkalâde tahsisat verilmesini istihdaf etmektedir.

Komisyonumuz gerek ek ve gerek fevkalâde tahsisat verilmesini gerektiren sebepler üzerinde Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahatı ve lâyihanın esbabı mucibesinde yazılı hususları yerinde görerek lâyihanın birinci maddesini Hükü-

metin teklifi ve hile ve yürürlük maddelerini şeklen değiştirmek suretiyle kabul etmiştir.

Öncelikle görüşülmesi temennisiyle umumi heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Reis	Reis V.	Bu rapor Sözcüsü
Bursa	Giresun	Kırklareli
K. Yılmaz	M. Şener	Ş. Bakay
Kâtip		
Sivas	Antalya	Çanakkale
H. İmre	A. Sarıoğlu	K. Akmanlar
Diyarbakır	Elâzığ	Eskişehir
M. Ekinci	Ö. F. Sanaç	A. Potuoğlu
Gümüşane	İstanbul	İstanbul
K. Yörükoğlu	H. Hüsman	S. Oran
İzmir	Kastamonu	Kırşehir
T. Gürerk	H. Türe	R. Özdeş
Konya	Ordu	Seyhan
R. Birand	R. Aksoy	S. Barı
Sinob		Trabzon
Muhalifim		S. F. Kalaycıoğlu
S. Somuncuoğlu		

Mali yılın bitmesine bir buçuk ay kalmıştır; yatırım için verilecek ödeneklerin kısa zamanda harcanması israfa imkân verir. Bu sebeple tek-life iştirak edemiyoruz.

Malatya
M. S. Eti

Van
F. Melen

HÜKÜMETİN TEKLİMİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün 1952 yılı Bütçesine ek ve olağanüstü ödenek verilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1952 yılı gelir fazlasıyla karşılanmak üzere Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelin ilişik cetvelde yazılı tertiplerine (8 416 000) lira ve (A/2) işaretli cetvelin 782 nci (5073 sayılı Kanun dışında yapılacak servet artışları) bölümüne de (12 500 000) lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 2. — 1952 yılı gelir fazlasıyla karşılanmak üzere Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelin 453 nci bölümünde (Muharrik ve müteharrik edevatın kira bedelleri) adıyla yeniden açılan 50 nci maddeye (400 000) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Başbakan <i>A. Menderes</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı
Devlet Bakanı <i>M. Alakant</i>	Adalet Bakanı <i>O. Ş. Çiçekdağ</i>
Millî Savunma Bakanı <i>S. Kurtbek</i>	İçişleri Bakanı <i>E. Menderes</i>
Dışişleri Bakanı <i>F. Köprülü</i>	Maliye Bakanı <i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>T. İleri</i>	Bayındırlık Bakanı <i>K. Zeytinoglu</i>
Ekö. ve Ticaret Bakanı <i>E. Gürelî</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı <i>N. Ökmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Y. Üresin</i>	Çalışma Bakanı <i>S. Ağaoğlu</i>
İşletmeler Bakanı ve Güm. ve T. B. V. <i>S. Yırcalı</i>	

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1952 yılı Bütçesine ek ve olağanüstü ödenek verilmesi hakkında kanun tasarıması

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iidir.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Ulaştırma Vekilleri memurdur.

Hükümetin teklifine bağlı

CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira
211		Fazla mesai ve sair munzam ücretlerle tazminat ve ikramiyeler	
	20	İkramiyeler	150 000
301		Büro masrafları	
	50	Aydınlatma	318 000
419		Mahkeme masrafları	
	10	Serbest avukat ücretleri	5 000
	20	Diğer mahkeme masrafları	10 000
		Faaliyet yekünü	15 000
421		Demiryol ve limanlar işletme ve bakım masrafları	
	11	Tren lokomotifleri masrafları	5 023 000
	13	Manevra giderleri masrafları	109 000
	14	Muharrik ve müteharrik edevatın depolarda bakımı ve servise hazırlanması masrafları	961 000
	27	Muharrik ve müteharrik edevat ile atelyeler alet ve edevatının bakımı	1 800 000
	28	Liman araçlarının bakımı	40 000
		Faaliyet yekünü	7 933 000
		UMUMİ YEKÜN	8 416 000